

NASJONALARKIVET
Postboks 4013 Ullevål stadion
0806 OSLO

Dato	26.06.2026
Vår referanse	2026/35305-1
Dykkar referanse	
Sakshandsamar	Per Christian Underhaug
E-post	Per.Christian.Underhaug@vlfk.no
Telefon	

Prosjektrapport Amerikareisa til Nasjonalarkivet

Vestland fylkeskommune fekk hausten 2024 tildelt arkivutviklingsmidlar frå Arkivverket til prosjektet «Amerikareisa, nyskapande historieformidling for barn og unge », under satsinga Innovasjonsarena for arkiv, Arkivspira. Nedanfor følger sluttrapport for prosjektet.

1. Samandrag

Amerikareisa er paraplynamnet for prosjektet, som har utvikla fire produkt for barn og unge: ei visuell roman/digitalt spel, eit brettspel for klasserommet, eit interaktivt utstillingsspel, og ei plakatutstilling. Alle produkta er samla og publisert på emigratingtoamerica.no. Gjennom samarbeidet med Vesterheim Norwegian-American Museum i Decorah, Iowa er materialet nå også tatt i bruk som ein fast del av emigrasjonsutstillingane på museet.

2. Prosjektbeskriving og bakgrunn

Føremålet med prosjektet var å formidla norsk utvandringshistorie til barn og unge gjennom digitale og fysiske formidlingsverktøy, og å gjera historisk arkivmateriale tilgjengeleg og engasjerande gjennom kombinasjonen av visuell novelle, utdanningspakke og interaktiv utstilling. Målgruppa var i hovudsak skuleelevar med alderstilpassa undervisningsopplegg frå mellomtrinnet til VGS.

3. Leveransar

Prosjektet har resultert i fire sjølvstendige produkt, samla og tilgjengelege på emigratingtoamerica.no.

- *Hands Across the Sea* er ei visuell roman og eit digitalt spel der spelaren sine val driv historia framover. Spelaren tar rolla som ein ung norsk emigrant og legg ut på reisa over Atlanteren til Amerika. Opplegget baserer seg på arkivmateriale frå Vestland og Amerika.
- *Emigrating to America* er eit brettspel for klasserommet (ikkje å forveksle med Amerikareisa, som er samlenamnet for heile prosjektet). Brettspelet simulerer den historiske opplevinga av å utvandre frå Noreg til Amerika, og viser dei mange utfordringane emigrantane stod over for.
- *Kva er emigranthistoria di?* er eit interaktivt utstillingsspel utforma som ein personlegdomstest. Elevane går gjennom plakatar og svarer på spørsmål for å finne ut kva yrke dei kunne hatt som norsk immigrant i Amerika. Opplegget skal resultere i at elevane skriv sitt eige amerikabrev heim til Noreg, og er særleg relevant for norsk og samfunnsfag. Etter testing både i skulen og ved Høgskulen på Vestlandet har dette opplegget vist seg å være særleg populært.
- Utstillinga *Den store utferd* består av ei rekkje generelle plakatar som utforskar temaet norsk utvandring frå 1825 og fram til i dag. Skular og institusjonar har også høve til å lage eigne lokale plakatar etter ein medfølgjande mal, og kan utvide utstillinga med eit interaktivt spel.
- Alle aktivitanane har medfølgjande undervisningsopplegg som er tilpassa dei ulike trinna i skulen og leverer på dei ulike kompetansekrava i LK20.

4. Samarbeidspartnarar

Amerikareisa er eit FoU-samarbeid mellom Vestland fylkeskommune, Tidvis Utvikling AS, Vesterheim museum, Vestnorsk utvandringssenter (Museumssenteret i Hordaland), Høgskulen på Vestlandet og Voss folkemuseum, med Norwegian-American Historical Association (NAHA) som fagleg bidragsytar i USA.

- Tidvis Utvikling AS har vore produsent og designar av den visuelle novella, utstillinga, brettspølet og undervisningspakken.
- Vestland fylkeskommune er prosjekteigar, og har stått for finansiering, prosjektkoordinering og kartlegging av primærkjelder. Fylkeskommunen har også bidratt med fagleg kompetanse på bruk av kjelder, utvandringshistorie og historieformidling, og har vore sentral i den faglege utviklinga av innhaldet i spela, utstillinga og undervisningsopplegget, ikkje bare i finansieringa av prosjektet.
- Vesterheim museum har bidratt med historiske fotografi, informasjon og forteljingar frå eigne samlingsstykke, og har gitt fagleg støtte til utvikling, evaluering og formidling av prosjektet. Etter at materialet var ferdigstilt, har museet plassert utstillingsplakatar med QR-kode i utstillingsromma sine. QR-kodane lenkar til den engelske versjonen av spelet og undervisningsopplegget, slik at besøkande på staden kan gå direkte inn i det digitale materialet via mobilen. Norwegian-American Historical Association (NAHA) har, gjennom Vesterheim sitt faglege nettverk i Amerika, bidratt med fagleg rådgjeving og tilgang til kjeldemateriale om norsk utvandringshistorie i Amerika.
- Vestnorsk utvandringssenter (Museumssenteret i Hordaland) har bidratt med kunnskap og samlingar, og har i likskap med Vesterheim gitt fagleg støtte til utvikling, evaluering og formidling av prosjektet. Undervisningsopplegget og utstillingsmaterieill har blitt tatt i bruk på Utvandrarsenteret, i likhet med Vesterheim er det en del av opplegget på museet.
- Høgskulen på Vestlandet har bidratt med pedagogisk fagkunnskap og brukartesting på lærarstudiet i Sogndal i faga norsk og samfunnsfag.
- Voss folkemuseum har bidratt med fagleg rådgjeving om utvandringa frå Vestlandet til Amerika og tilbakemelding på undervisningsopplegg

Samarbeidet mellom desse norske og amerikanske institusjonane har gitt prosjektet eit fagleg og historisk fundament på begge sider av Atlanteren, og sikra at formidlinga av utvandringshistoria er forankra i kjeldemateriale frå både Norge og USA.

5. Måloppnåing

Tabellen viser sentrale aktivitetar frå søknaden, planlagt periode, og resultat.

Aktivitet (frå søknad)	Planlagt periode	Resultat
Kartlegging av arkivmateriale	okt 2024-jan 2025	Arbeidet er gjennomført, men gjekk utover estimert tidsbruk i opprinneleg plan sendt til Arkivverket/Nasjonalarkivet.
Manusarbeid visuell roman	jan-feb 2025	Arbeidet er gjennomført, men gjekk utover estimert tidsbruk i opprinneleg plan sendt til Arkivverket/Nasjonalarkivet.
UI-design og biletbehandling	feb-mai 2025	Gjennomført i tråd med plan
Digital implementering (programmering)	mai-juli 2025	Gjennomført i tråd med plan
Publisering av spel/visuell roman	15. aug 2025	Gjennomført i tråd med plan
Mobil utstilling, design og produksjon	jan-mars 2025	Arbeidet er gjennomført, men gjekk utover estimert tidsbruk i opprinneleg plan sendt til Arkivverket/Nasjonalarkivet.
Utdanningsressurspakke	jan-mars 2025	Arbeidet er gjennomført, men gjekk utover estimert tidsbruk i opprinneleg plan sendt til Arkivverket/Nasjonalarkivet.
Nettside, design og lansering	mars-juni 2025	Arbeidet er gjennomført, men gikk utover estimert tidsbruk i opprinneleg plan sendt til Arkivverket/Nasjonalarkivet.

Fysisk lansering i Bergen	15. aug 2025	Ikkje gjennomført i tråd med plan.
Digital lansering med tre webinar for lærarar i skulen saman med Tidvis	15.aug 2025	Revidert plan og vi valte å lansere prosjektet digital.

6. Bruk og resultat

Nettsida emigratingtoamerica.no har hatt om lag 2800 unike besøk frå Norge i perioden august til juni. For eit nytt opplegg, der formidlinga til skoler og lærarar framleis er under utvikling, reknast dette som gode brukstal.

Besøkstala viser ein tydeleg topp i november og desember som falt saman med lanseringa i den digitale skulesekken sin portal [Elevkanalen](#). Som ein del av den større markeringa av utvandrarjubileet i regi av Vestland fylkeskommune blei “Amerikareisa” tatt med som ein del av den fysiske oppsettinga i Den kulturelle skulesekken (DKS) med tittel [Over den blå myra](#). Ein liten auke i mars kan ha samanheng med at kulturkontakten for DKS i Vestland fylkeskommune sendte ut e-post med informasjon om opplegget. Utover våren er bruken jamn og stabil, inn mot neste skuleår vil vi presentere opplegget for VGS og grunnskulen, samt fortsett bruk som del av undervisninga til studentar ved grunnskulelærarutdanninga ved HVL.

Av besøkande gikk 772 direkte til hovudsaka, 750 til den nynorske versjonen av den visuelle novella, 732 til undersida med alle spilla, og 472 til skulesida og bokmålsversjonen av novella. Om lag 1800 av besøkande kom via direkte lenke, antakeleg frå Elevkanalen eller den kulturelle skulesekken i Vestland sin eigen heimeside. Andre kom via Vestland fylkeskommune, Tidvis og lenker delt i andre digitale kanalar. Geografisk kom de fleste besøkande frå Vestland (1331), Oslo (425), Rogaland, Trøndelag og Innlandet hadde noko over 100 besøkande kvar og 616 brukarar på engelsk via web. Bruken har vært ulik i klasseromma der nokon lærarar har valt at ein går gjennom den visuelle novella saman på storskjerm i klasserom og andre har brukt det slik at kvar enkelt elev spelar og tar val som driv historia fram.

Sidan lanseringa er undervisningsopplegget lasta ned over 600 gonger, i tillegg har spelet over 120 nedlastingar via Google Play og App Store.

Undervisningsopplegget er også aktivt i bruk i utstilling og undervisning på musea i prosjektet Vesterheim og Utvandrersenteret på Radøy (MUHO).

Vi har også fått undervisningsopplegget inn som en del av DKS-programmet for skuleåret 2025/26. Her ble det også en del av digital DKS hvor det er direkte tilgjengelig for lærere i hele landet.

7. Avvik frå plan

Aktivitetane i prosjektet er gjennomført som skildra i del 5 (måloppnåing), men tidsplanen som låg til grunn i søknaden avviker noko. Undervisningsopplegget ble likevel lansert til planlagt tid 15.08.26, men digitalt for lærarar og skular i Vestland digitalt framfor ein fysisk lansering i Bergen. Budsjettet vart redusert då ikkje alle søknadar om ekstern finansiering vart innvilga og prosjektet blei justert deretter.

8. Rekneskap

Under følgjer ein detaljert oversikt over utgifter og inntekter for prosjektåret 2025, inkludert avvik frå budsjett og forklaring på desse.

Utgifter (prosjektåret 2025)

Kategori	Budsjettert (NOK)	Rekneskap (NOK)
Spel, undervisningsopplegg, læringspakkar og utstilling (Tidvis og samarbeidspartnarar)	1 800 000	1 000 000
Testing i skule- og utdanningsmiljø og undervisningsopplegg (HVL)	0	195 000

Personalkostnader - Vestnorsk utvandringssenter	245 000	245 000
Personalkostnader - Vestland fylkeskommune	262 500	262 500
Personalkostnader - Vesterheim museum, Iowa, USA	262 500	262 500
Totalt	2 570 000	1 965 000

Inntekter (prosjektåret 2025)

Kategori	Budsjettet (NOK)	Rekneskap (NOK)
Vestland fylkeskommune*	762 500	762 500
Eigeninnsats - Vestnorsk utvandringssenter	245 000	245 000
Eigeninnsats - Vesterheim museum, Iowa, USA	262 500	262 500
Eigeninnsats - Tidvis Utvikling	0	50 000
Eigeninnsats - Høgskulen på Vestlandet	0	95 500
Såkorntmidlar (HVL)	0	99 500
Arkivutviklingsmidlar (Arkivverket)	250 000	250 000
Bergersenstiftinga	100 000	100 000
Oslo Havn	100 000	100 000
Kulturdirektoratet	500 000	0
Totalt	2 570 000	2 064 500

* Inntektene er fordelt på kr. 262 500,- i eigeninnsats, og kr. 500.000,- til utvikling av spel og undervisningsopplegg

Det rekneskapen for prosjektperioden viser eit overskot på 109 500 NOK med inntekter på 2 064 500 NOK mot utgifter på 1 965 000 NOK. Overskotet skyldast at ikkje alt arbeid med såkorntmidlar, knytt til bruk av materialet i lærarutdanninga og testing i LU-skulane er gjennomført enno. Dette arbeidet held fram og vil bli fullført hausten 2026.

9. Vidare arbeid

Målsetningane om at prosjektet skal bidra til auka bruk av arkivmateriale i skuleverket og i offentleg formidling, samt inspirere andre aktørar innan arkiv- og museumssektoren til å utforske innovative formidlingsmåtar er i stor grad oppnådd gjennom dette prosjektåret. Gjennom spelet, utstillinga og utdanningspakken har elevar fått eit betre innblikk i norsk utvandringshistorie og høve til refleksjon rundt migrasjon i dag, og ressursane sikrar langsiktig bruk ved at dei er gjort ope tilgjengelege for skular, bibliotek og museum.

Vestland fylkeskommune vil jobbe vidare med dette gjennom del 2 av prosjektet, som har fått støtte gjennom Nasjonalarkivet sin tildeling i desember 2025. Med si innovative tilnærming og tverrfaglege samarbeid er Amerikareisa eit bidrag til fornying av historieformidling i Noreg og eit prosjekt fylkeskommunen ønskjer å bygge vidare på i den nye prosjektperioden og utover.

Samarbeidet med Vesterheim museum og NAHA blir ført vidare i del 2 av prosjektet. Her skal partnarane utvikle undervisningsmateriale om kjeldearbeid og kjeldekritikk, med kjeldemateriale frå utvandringa som case. Dette byggjer direkte på kjeldegrunnlaget og kompetansen som er utvikla i dette prosjektet, og gir elevar trening i å vurdere historiske kjelder kritisk gjennom eit konkret og engasjerande tema.

Med helsing

Elin Støøstevik
Leiar
KFO - Ikkje offentleg arkiv

Per Christian Underhaug
Rådgjevar
KFO - Ikkje offentleg arkiv

Brevet er elektronisk godkjent og har difor inga handskriven underskrift